

Kerstmis, daar wil je (niet) bij horen

DKCI-serie 2017: 'Gezichten van armoede'

Als de engel de herders de geboorte van de Verlosser aankondigt, is de eerste zin: "Vreest niet, want zie, ik verkondig u een vreugdevolle boodschap die bestemd is voor het hele volk. Heden is u een redder geboren, Christus de Heer, in de stad van David. En dit zal voor u een teken zijn: gij zult het pasgeboren kind vinden, in doeken gewikkeld en liggend in een kribbe." De herders schrikken van de glorie waarmee het wordt aangezegd: dit hadden ze niet verwacht. Wat volgt is nog wonderlijker: een Redder als een pasgeboren kind, in een kribbe, in doeken gewikkeld. Bij een Redder stellen we ons toch iets anders voor...

Gezichten van armoede

In het afgelopen seizoen besteedden we als diaconale werkers van de DKCI aandacht aan nieuwe armoede. We deden dat onder andere aan de hand van het begrip 'framing'. *Framing* is het creëren van een beeld, een raam, waardoor we naar mensen kijken. Wat buiten het beeld valt, aan menselijkheid, zien we niet. In de artikelen brachten we verschillende gezichten van armoede in de Nederlandse samenleving naar voren. Armoede in de agrarische sector. Veel mensen kunnen het zich niet voorstellen, als ze horen over

de tonnen en miljoenen waar agrarische bedrijven mee te maken hebben, en dat er dan toch armoede is onder boeren. Soms kunnen mensen zich een faillissement voorstellen, zoals deze zomer bij de fipronilcrisis, maar dat er op veel erven stille armoede heerst, valt buiten beeld. Mensen die psychisch ziek zijn, worden veelal lastig gevonden. Communicatie loopt soms moeizaam. Je ziet vaak niet aan hen dat ze ziek zijn. Veel psychiatrisch zieke mensen die de afgelopen jaren in de wijken kwamen wonen, zijn eenzaam. Weinig mensen brengen het geduld op om te luisteren. Kunnen ze dan niet werken? De WIA-uitkering is niet altijd voldoende. Er is armoede. Ruimte voor Anders-Zijn creëert aandacht vanuit de kerken.

Op de arbeidsmarkt zijn zij een nieuw fenomeen: zelfstandigen zonder personeel. Hardwerkende zelfstandigen die, soms uit nood, gingen klussen. Dappere mensen die dag in dag uit hun loon bij elkaar werken. Het is vaak genoeg om van te leven, maar niet iedereen lukt dat. En er kan weinig nagedacht worden over de toekomst en een pensioen. Dat bedenkt je vaak niet, als je een klusbedrijf inhuurt. Liefdevol lijkt de neef te zorgen voor zijn oude tante. Het blijkt dat in Nederland veel ouderen verzorgd worden door familie en vrienden. De mantelzorg, en de daarmee gepaard gaande overbelasting, heeft

breed de aandacht. Met al die georganiseerde liefde kun je je niet voorstellen dat er ook mensen zijn die misbruik maken van de afhankelijkheid van de ouderen. Ouderenmishandeling is niet iets wat in beeld is bij de kerken. De afgelopen jaren komt armoede onder kinderen steeds meer in beeld. Het blijkt dat 1 op de 8 kinderen in Nederland in armoede leeft. Dat is eigenlijk onvoorstelbaar. Kinderen eten geen ontbijt en kunnen niet meedoen met hun leeftijdsgenootjes. Gelukkig zijn er organisaties zoals Leergeld of lokale gemeentes die kinderen ondersteunen. Nederland schrok van de stroom vluchtelingen twee jaar geleden.

Veel mensen kwamen en komen in touw om hen een plaats te geven in de dorpen en steden waar we oefenen om samen te leven. Mensen die tegen de komst van vluchtelingen zijn, zetten hen weg als 'gelukszoeker'. Ze twijfelen aan de vluchtverhalen. Ze weten niet goed wat ze aan moeten met de idee dat mensen op weg gaan van hun thuis, om veiligheid en – inderdaad – geluk elders te zoeken. Dat zieke mensen met elkaar op bedevaart gaan, dat er vrijwilligers zijn die hen op de voorste rij een plaats geven in Lourdes, is voor velen onvoorstelbaar.

Zieke en oude mensen leven eenzaam in hun huizen of in de verzorging. In de Lourdesreizen bieden vrijwilligers een luisterend oor en praktisch helpende handen. Oude en zieke mensen worden 'iemand' en zijn niet alleen meer degenen die zorgbehoefte zijn.

Daar wil je toch niet bij horen?

Framen en *shamen* zijn manieren waarop in de media, maar ook in sociale omgangsvormen, groepen mensen worden weggezet. Bijvoorbeeld: alle vluchtelingen zijn gelukszoekers, of: boeren zijn milieuvuilers, of: armoede is je eigen schuld, of: als je normaal doet dan kun je in dit land goed leven. Het 'frame' is dan: gelukszoeker, gek, milieuvuiler, eigen schuld, normaal, zorgbehoefte. Het frame maakt dat degenen die het gebruiken zich voor deze groepen afsluiten en geen oog hebben voor de leefwerelden die er achter schuil gaan. 'Shamen' is het publiekelijk negatief voorstellen van een persoon of groep, waardoor deze negatief in de publiciteit komt en blijft. Dierenrechtenorganisaties maken daarvan graag gebruik bij supermarkten: daar wil je toch niet kopen? Antichristelijke burgers *shamen* graag kerkgangsters: daar wil je toch niet bijhoren? Vluchteling, arm, oud, ziek, mishandeld, daar wil je niet bij horen. Het kerstverhaal en de komst van de Christus, wil al die frames doorbreken. Je hoort daarbij.

Wil je daarbij horen?

Het leek geen succesverhaal te worden. Een kind wordt geboren in een kribbe. Een Verlosser wordt geboren in kwetsbaarheid, op een eigenlijk onmogelijke plaats. In Jezus, een aanraakbaar kind, een echt mens, ontdaan van versierselen die bij een Godskind worden verwacht, laat God zich zien. Er

is geen heldenframe dat Hem omhult, in Zijn komst doorbreekt hij alle gevestigde beelden van een Verlosser.

In hoe Hij zich aan ons laat zien, vanaf het begin, toont Hij op wie Hij wil lijken: op de kwetsbaren, de mensen van de plaatsen achteraf. Hij wil lijken op een mens, op een kind van God. Hij is een kind van God. In Zijn leven zal Hij telkens 'frames' doorbreken. Hij ziet naar nieuwe levenskansen voor armen, blinden, doven, lichamelijk en geesteszieken, zondaars, moordenaars. Ze worden niet voor eeuwig *geframed* en *geshamed*, ze zijn mensen van God. Paus Franciscus bracht het in november in zijn brief over de eerste Werelddag van de Armen naar voren: in de armen kunnen we Christus ontmoeten, dat wil zeggen, als we net als de H. Franciscus gericht zijn op een echte ontmoeting met de armen, als we bereid zijn hen te zien en naar hen te luisteren en hen te omarmen. In het Christuskind ontmoeten we de kwetsbaarheid van ons allen.

Met Kerstmis vieren we het feest van de komst van onze Verlosser. De menselijke kwetsbaarheid van Zijn geboorte nodigt ons uit bij dat verhaal te willen horen. Natuurlijk vieren de meeste Nederlanders Kerstmis als een fijn, gezellig en vredig feest van familie en vrienden. Zo hoort het ook. Tegelijkertijd vormt Kerst opnieuw de uitnodiging bij het verhaal van Jezus te willen horen: open te staan voor wie gekwetst worden en sociaal uitgesloten. Laten we dat vieren: dat God in zijn menselijke kwetsbaarheid onder ons is komen wonen, en vooral, dat wij daarbij horen.

Namens de diaconale werkers van de DKCI wens ik u allen een Zalig Kerstfeest.

Trees Versteegen
diocesaan diaconaal werker